

Eelnõu järgi tuleb vaenusümbolika ehitistelt kolme kuu jooksul kõrvaldada

Justiitsministeeriumi eelnõuga täiendatakse ehitusseadustikku ja täpsustatakse, et ehitis, skulptuur, ausammas ei tohi olla vaenu õhutav ega avalikult eksponeerida agressioonisümbolit. Eelnõuga sätestatakse üleminekuaeg kolm kuud, mille jooksul peavad kõik nimetatud rajatised olema ehitusseadustikku lisatavate nõuetega kooskõlla viidud.

Eesti avalikus ruumis on ehitisi, monumente, skulptuure ja mälestusmärke, mis ei sobitu Eesti avalikku ruumi seetõttu, et need võivad vaenu õhutada või eksponeerivad avalikult sümbolit, mis õigustab okupatsioonirežiimi või seostub agressiooni, genotsiidi või sõjakuritegudega. Karistusseadustik näeb vaenu õhutamise eest või sellega seotud sümboli avaliku eksponeerimise eest ette karistuse, kuid puudub üldine regulatsioon, mis keelaks selliste monumentide või skulptuuride püstitamise või võimaldaks olemasolevad eemaldada.

Justiitsministeerium sai valitsuselt ülesande välja töötada vastav seaduseelnõu. Sellega täiendatakse ehitusseadustikku ja täpsustatakse, et mistahes ehitis, skulptuur või ausammas, ei tohi kanda vastavaid sümboleid, ütles minister Lea Danilson-Järg.

"Tänaseni on puudunud üldine regulatsioon, mis selliseid monumente keelaks avalikus ruumis, nende püstitamist, eksponeerimist ja mis reguleeriks ka nende eemaldamist. Me teame, mis toimus tankiga Narvas ja teiste monumentidega Narva piirkonnas. Neid mindi eemaldama hoopis avaliku korra aspektist," selgitas minister.

Eelnõus otseselt juhust, milline sümbol on vaenulik ja kuulub eemaldamisele, ei ole. Seda otsustab omavalitsus. Kui omavalitsus hätta jääb, on riigil õigus sekkuda.

"Me oleme rääkinud ka sellest, et meil on nõukogudeaegseid maju, ehitisi, kus on kas mingid viisnurgad peal või midagi sellist. Selle eelnõu mõte ei ole selles, et nüüd tuleb igalt poolt viisnurgad maha kraapida, aga mõte on ikkagi see, et see on monumendilaadne asi, mis ülistab okupatsioonirežiimi. Ja kui

err.ee

Kultuuriministeerium
Estonia teater
Teater

nüüd omavalitsus kokkuleppele ei jõua, millised need rajatised on, mis tuleks avalikust ruumist eemaldada, siis on võimalik valitsuskomisjonil sekkuda ja anda hinnang, kas see konkreetne objekt tuleks eemaldada või mitte. Kui komisjon on otsustanud, siis on eelnõu kohaselt justiitsministeeriumil õigus sekkuda ja ise see mälestusmärk või rajatis eemaldada," rääkis Danilson-Järg.

See, mis saab eemaldatud rajatistest, on ministri sõnul arutelukoht. "Ma usun, et see saab olema kaalumise koht. Kui tegu on kunstiliselt väärtusliku objektiga ja mingi muuseum tahab seda endale, siis kindlasti võib selles osas ka rääkida, aga ma usun, et enamikul juhtudel saab rääkida ikkagi utiliseerimisest," ütles ta.

Erand on tehtud muuseumi valduses olevale varale, kuid kultuuriministeerium teeb ettepaneku välistada ka kultuurimälestiseks tunnistatud ja muinsuskaitsealal asuvad objektid. Vastasel juhul tekib vastuolu muinsuskaitseadusega ja ajaloolise mälu hävitamisega, ütles ministeeriumi kultuuriväärtuste osakonna juhataja Mihkel Kaevats.

"Me ei tohiks ega peaks ära kustutama kõiki ajaloo jälgi. Kui me kustutame okupatsiooni jäljed konkreetselt ära, siis mõne aja pärast ei tulegi enam meelde, et meil on olnud jõhkrad okupandid ja see tegelikult valmistab ühiskonna ette hooletuseks ja unustuseks ja sellistel hetkedel hakkavad need asjad korduma paraku, et ohutunne kaob. Oluline on ühiskondlikku mälu säilitada," kommenteeris Kaevats.

Kultuurimälestis on objekt, millel on ajalooline väärtus või mis on ühe ajalooperioodi näide. Näiteks [Estonia teater](#) Tallinnas taastati pärast teist maailmasõda. Sellest ajast, aastast 1947 on saalis Evald Okase laemaal, mis kõneleb [teatri taastamise loo](#) ja on osa tervikust. Selle näite najal on eelnõu laialivalgud, ütles Kaevats.

"Seal on kirjutatud, et genotsiidi ja okupatsiooniga seostuvad sümbolid. Me oleme ju väga päri sellega, et ei peaks meil olema putinismi toetavaid plakateid või Z-tähte seina peal. Aga palju küsitavamaks muutub see [Estonia teatri näite](#) puhul, kus on suur, tõesti sotsrealistlik maal laes. Kas on seda mõistlik hoogtöö korras juba seaduse järgi kustutada, sest niipea kui see muutub, on [Estonia teatri](#) lagi seadusevastane, et kas seda on mõtet nii

kiiresti kustutada. Sellised asjad vajavad laiemat ja professionaalsemat läbimõtemist," rääkis Kaevats.

Ka näiteks kalmistu on avalik koht, kuid hauatähistel võib leiduda nii-öelda keelatud või nõukogudeaegseid sümboliteid. Neid on ka paljude hoonete fassaadidel, näiteks Tallinnas Tartu maanteel ja Koplis asuvad stalinistlikud hooned, kino Sõprus, Vene kultuurikeskus. Nende kerkides tõmmati maha ju kodanliku Eesti sümbolid, märkis Kaevats, kes leiab, et me ei peaks samamoodi käituma.

"Kas tahame olla samasugused? Teiseks, milline see kino Sõprus siis vormi kohaselt välja nägema peaks? Seal peab siis päris mitu viisnurka maha võtma. Seadusemuudatuses on, et seostuvad genotsiidi või okupatsiooniga. Kui hakata mõtlema, milline see Eesti ajalugu on olnud, millised võõrvõimud siin on olnud. Me saame ju aru, et siin mõeldakse praegu kommunistlikku võimu ja Putini imperialismi, sellele vastu seismist. Iseenesest Mõõgavendade ordu seostub okupatsiooniga, holokaust seostub genotsiidiga. Natukene liiga ebaselge on. Kui seadused tehakse sellised, et ühe koha peal rakendame ja teise koha peal mitte, siis tegelikult need ei ole väga head seadused," rääkis Kaevats.

Vaenulike märkide eemaldamise tuhinas juhtus tänavu Auveres apsakas, kus elektriijaama fassaadil asuv elektrisädet kujutav pannoo eemaldati viisnurga pähe.

Üleminekuaeg on eelnõu järgi kolm kuud. Lea Danilson-Järg ütles, et tegemist ongi kiireloomulise asjaga.

"Loomulikult on arusaadav, et kui tagasiside ütleb, et see tähtaeg võiks veidi pikem olla, siis me oleme nõus läbirääkima, et mis see vastuvõetav tähtaeg omavalitsutele võiks olla, aga kindlasti võiks see olla võimalikult kiire," ütles justiitsminister.

Toimetaja:

Merili Nael